

Narodowe Centrum
Własności Pracowniczej

WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA vademecum

Tekst Narodowego Centrum Własności Pracowniczej
w Stanach Zjednoczonych (1991)

Tytuł oryginału:

„International Opportunities for Employee Ownership”

Wyszukał i przetłumaczył: Jan Koziar
Publikowane: Nasz Dziennik, 25 lutego 2000 r.

Wrocław 2010

tylko w formie cyfrowej

INTERNATIONAL OPPORTUNITIES

for

EMPLOYEE OWNERSHIP

For a healthy and just economy...

THE NATIONAL CENTER FOR
EMPLOYEE OWNERSHIP

2201 Broadway, Suite 807
Oakland, California 94612 USA
(415) 272-9461
FAX (415) 272-9510

CZYM JEST WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA?

Własność pracownicza jest jedynym z najszybciej rosnących trendów w amerykańskiej gospodarce i szybko zyskuje akceptację na całym świecie. Własność pracownicza ma miejsce wówczas, gdy pracownicy kupują lub otrzymują udziały w firmach, w których pracują. Gdy firma dobrze prosperuje, zwiększone zyski przypadają i pracownikom. Własność pracownicza praktykowana jest w rozmaitych formach, w wielu krajach na całym świecie. W Stanach Zjednoczonych najbardziej typową formą jest Plan Pracowniczej Własności Akcji (skrót angielski – ESOP).

Własność pracownicza promuje ekonomiczną demokrację, stwarzając znacznej grupie pracowników możliwość stania się właścicielami kapitału i otrzymywania zysków z jego pracy. Żaden inny sposób nie stwarza podobnej szansy. Równocześnie wykazano, że własność pracownicza powoduje wzrost efektywności firm w Stanach Zjednoczonych. Własność pracownicza wspiera gospodarkę rynkową poszerzając krąg osób zdolnych do inwestowania, dzięki czemu zyskują oni oraz ich firmy. W ten sposób, własność pracownicza może być praktyczną metodą zwiększenia produktywności przedsiębiorstw i dekoncentracji kapitału.

CZYM WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA NIE JEST?

Własność pracownicza:

NIE JEST tym samym, co własność obywatelska, społeczna lub samorządowa. Pracownicy są posiadaczami akcji, przechowywanych razem w tzw. ESOP-truście, zyski otrzymują indywidualnie. Wiele planów własności pracowniczej przewiduje też, że każdy z pracowników może głosować w istotnych sprawach dotyczących jego pracy.

NIE JEST i nie może być uznana za ekwiwalent planu emerytalnego. Własność pracownicza może pomóc w skutecznym prowadzeniu firmy, może przysporzyć zysków pracownikom, nie może być jednak uznana za jedyne źródło tworzenia funduszu emerytalnego (tj. zysk ze sprzedaży akcji przez odchodzącego na emeryturę pracownika nie może być jedynym źródłem jego dalszego utrzymania).

NIE JEST tym samym, co indywidualnie zakupione przez pracowników akcje, które mogą być w każdej chwili sprzedane. Prawidłowo rozumiana własność pracownicza oznacza, że udziały odchodzących z firm pracowników będą odsprzedane firmie, gdzie zostaną przekazane innym pracownikom. W ten sposób ten sam pakiet akcji pozostaje zawsze w rękach pracowników.

KORZYŚCI Z WŁASNOŚCI PRACOWNICZEJ

Korzyści dla społeczności i władz lokalnych

Własność pracownicza może być skutecznym narzędziem w wielu sytuacjach.

• **Jako sprawiedliwa i skuteczna metoda prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.** Gdy przedsiębiorstwa państwowe przekazywane są w prywatne ręce przy zastosowaniu własności pracowniczej, zachowuje się firmy w posiadaniu właścicieli krajowych, zapewnia się też poprawę sytuacji życiowej obywateli w sprawiedliwy i równomierny sposób. Lokalna społeczność ma zapewnione sprawne usługi i dobrze wykonane produkty, gdyż pracownicy lepiej pracują w firmach będących ich własnością.

• **Przy wprowadzaniu reformy rolnej.** Przy zastosowaniu własności pracowniczej można utrzymać duże gospodarstwa rolne, przy równomiernych zyskach dla wszystkich pracujących.

• **Dla zachęcenia miejscowych inwestorów i zapewnienia społecznościom lokalnym wpływu na gospodarkę.** Własność pracownicza oznacza utrzymanie udziałów w firmie w rękach ludzi znających daną społeczność i żyjących w niej.

Własność pracownicza może też być skutecznie zastosowana, jako sposób wykupu firm z rąk odchodzących lub przechodzących na emeryturę właścicieli małych, prywatnych firm.

• **Dla przyciągania inwestorów zewnętrznych.** Zagraniczni i krajowi inwestorzy są przyciągani przez firmy pracownicze ich stabilnością i produktywnością oraz tym, że własność pracownicza zapewnia im prostą drogę sprzedaży własnych akcji w przyszłości. Pracownicy są bowiem potencjalnymi nabywcami udziałów w firmie. Inwestor zewnętrzny może inwestować w firmę razem z pracownikami, przyczyniając się do jej wzrostu. Gdy zechce sprzedać swój kapitał, sprzeda go pracownikom.

• **Dla upowszechnienia własności, zwiększającego ekonomiczną stabilność i produktywność.** Przy szerokiej własności kapitału, dzięki osiąganym zyskom, zwiększa się siła nabywcza społeczeństwa. To klucz do zrównoważonej i stabilnej gospodarki.

Korzyści dla firm

Firmy będące własnością pracowników są po prostu lepsze. Badania prowadzone w firmach amerykańskich wykazały, że gdy pracownicy posiadają choćby część swojego przedsiębiorstwa i biorą udział w codziennym zarządzaniu firmą, to przedsiębiorstwa takie są o wiele bardziej wydajne.

Do korzyści uzyskiwanych przez firmy należą

- wyższe zyski,
- zwiększona produktywność,
- zwiększone zatrudnienie,
- wyższa motywacja pracowników,
- zmniejszona płynność kadr.

Korzyści dla pracowników

Pracownicy są zwykle posiadaczami części przedsiębiorstwa jako grupa, ale każdy pracownik w grupie ma osobisty rachunek własności. Gdy pracownik odchodzi lub przechodzi na emeryturę, jego udziały są odkupywane. Pracownicy mają zyski ze swych udziałów, tak jak prywatni właściciele. Jako właściciele pracownicy ponoszą też ryzyko w razie załamania się przedsiębiorstwa, ale badania firm w Stanach Zjednoczonych wskazują, że w przeważającej większości własność pracownicza przyczynia się do poprawy sytuacji firm. W przedsiębiorstwach, w których pracownicy biorą udział w zarządzaniu, firmy zyskują dzięki ich umiejętnościom i wiedzy. Sami zaś pracownicy mają większą samodzielność.

CZYM JEST WSPÓŁZARZĄDZANIE?

Udział pracowników w zarządzaniu może przybierać rozmaite formy. Najważniejsze jest jednak to, że pracowników dotyczą skutki ich własnych decyzji. Pracownicy mogą uczestniczyć w:

- określaniu celów firmy,
- rozwiązywaniu bieżących problemów,
- podejmowaniu decyzji,
- ogólnym zarządzaniu.

Pracownicy mogą być zaangażowani we wszystkich formach zarządzania firmą, lub tylko w niektórych. W takim też przypadku pracownicy i dyrekcja muszą przejść odpowiednie szkolenie – jak wynajdywać możliwe usprawnienia i jak podejmować decyzje. Aby uczestniczyć w zarządzaniu, każdy musi mieć dostęp do niezbędnych informacji – każdy też musi zdawać sobie sprawę z własnej odpowiedzialności. Jakąkolwiek metodę się przyjmie, badania wykazują, że gdy pracownicy oprócz udziału we własności mają udział w zarządzaniu, to wszyscy na tym korzystają – lokalne społeczności, firmy i oni sami.

W JAKICH SYTUACJACH WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA DZIAŁA NAJLEPIEJ?

Jedną z największych zalet własności pracowniczej jest możliwość dostosowania jej do różnych warunków. Własność pracownicza może być skutecznie zastosowana:

* **W każdym kraju.** Zarówno kraje uprzemysłowione jak i rozwijające się uznały własność pracowniczą za pożyteczną. Własność pracownicza jest najbardziej rozprzestrzeniona w Stanach Zjednoczonych, została też z powodzeniem zastosowana m. in. w Egipcie, Gwatemali, Francji, Niemczech, Australii, Filipinach. Również kraje postkomunistyczne podejmują próby wprowadzania akcjonariatu pracowniczego.

* **W różnych systemach finansowych i prawnych.** Firmy będące w całości lub w części własnością pracowników zostały z powodzeniem założone w krajach różniących się systemami prawnymi i finansowymi.

* **W każdej dziedzinie gospodarki.** Własność pracownicza może być i jest stosowana w każdej dziedzinie gospodarki, tak w przemyśle jak i w usługach, handlu i bankowości.

* **W firmie dowolnej wielkości.** W Stanach Zjednoczonych firmy z własnością pracowniczą zatrudniają od kilku do 560 tys. pracowników

* **Przy pełnej lub częściowej własności pracowników.** Przy zastosowaniu akcjonariatu pracowniczego, pracownicy mogą być właścicielami całej firmy lub też dzielić jej własność z państwem lub osobami prywatnymi, tak z kraju jak i z zagranicy. Zmiana udziału własności pracowników może być dokonywana w miarę potrzeb. Np. z początku firma może mieć jako właściciele również inwestorów z zewnątrz, później zaś może zostać w całości wykupiona przez pracowników.

* **Pod różnymi postaciami.** Jest wiele sposobów wprowadzania własności pracowniczey, w zależności od potrzeb.

* **Dla osiągnięcia różnych celów.** Własność pracownicza została z powodzeniem zastosowana przy reformie rolnej i przy prywatyzacji dużych firm państwowych, jako sposób utrzymania firmy w rękach miejscowej społeczności lub po prostu jako skuteczniejsza i sprawiedliwa forma prowadzenia biznesu.

Skąd można uzyskać więcej informacji?

NARODOWE CENTRUM WŁASNOŚCI PRACOWNICZEJ W STANACH ZJEDNOCZONYCH (NCEO)

... jest prywatnym stowarzyszeniem badawczym, szeroko uznawanym, jako czołowy autorytet w dziedzinie własności pracowniczey na całym świecie. Założone w 1981 r., Centrum postawiło sobie za zadanie dostarczanie wiarygodnej i obiektywnej informacji na temat własności pracowniczey dla firm, związków zawodowych, naukowców, polityków i pracowników w Stanach Zjednoczonych i za granicą. Mamy ponad 1700 członków, a informacje, jakich dostarczamy oparte są na systematycznych badaniach i kontakcie z firmami. Oferujemy:

CZŁONKOSTWO * Członkowie NCEO otrzymują nasz, wydawany co dwa miesiące, biuletyn, informator źródłowy i zniżkę przy zakupie publikacji oraz korzystaniu z udziału w seminariach i konferencjach. Członkowie NCEO są także upoważnieni do zwracania się w dowolnym czasie do pracowników Centrum z uwagami i pytaniami.

PUBLIKACJE * NCEO wydało ponad 30 książek i kaset video na temat własności pracowniczey, łącznie z nową książką na tematy międzynarodowe. Nasze publikacje mogą być przydatne tak dla uzyskania wstępnych informacji jak i dla uzyskania szczegółowych danych technicznych.

KONSULTACJE * NCEO organizuje odpłatnie ponad 20 seminariów w Stanach Zjednoczonych każdego roku i może pomóc firmom, pracownikom, związkom zawodowym lub politykom, w organizacji takich seminariów w każdym kraju.

DOROCZNA KONFERENCJA * NCEO organizuje coroczną konferencję na temat własności pracowniczej i udziału pracowników w zarządzaniu. Konferencja stwarza możliwość uzyskania informacji na temat najnowszych badań i innowacji, spotkania z ekspertami i rozmów z przedstawicielami firm będących własnością pracowników. Specjalne sesje poświęcone są sprawom międzynarodowym, mogą być też zorganizowane wizyty w amerykańskich firmach.

MIĘDZYNARODOWE ZESTAWY DLA PRASY * Informacje i artykuły na temat własności pracowniczej dla dziennikarzy i pism na całym świecie. Wszystkie materiały dostępne są w języku angielskim, a niektóre także w innych językach.

The National Center for Employee Ownership
1736 Franklin Street, 8th Floor
Oakland, CA 94612- 3423, USA
www.nceo.org

Własność pracownicza

Tekst Narodowego Centrum Własności Pracowniczej w USA

CZYM JEST WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA?

Własność pracownicza jest jedynym z najszybciej rosnących trendów w amerykańskiej gospodarce i szybko zyskuje akceptację na całym świecie. Własność pracownicza ma miejsce wówczas, gdy pracownicy kupują lub otrzymują udziały w firmach, w których pracują. Gdy firma dobrze prosperuje, zwiększone zyski przypadają i pracownikom. Własność pracownicza praktykowana jest w rozmaitych formach, w wielu krajach na całym świecie. W Stanach Zjednoczonych najbardziej typową formą jest Plan Pracowniczej Własności Akcji (skrót angielski – ESOP).

Własność pracownicza promuje ekonomiczną demokrację, stwarzając znacznej grupie pracowników możliwość stania się właścicielami kapitału i otrzymywania zysków z jego pracy. Żaden inny sposób nie stwarza podobnej szansy. Równocześnie wykazano, że własność pracownicza powoduje wzrost ekonomicznej skuteczności firm. Własność pracownicza wspiera gospodarkę rynkową, poszerzając krąg osób zdolnych do inwestowania, dzięki czemu zyskują oni oraz ich firmy. W ten sposób, własność pracownicza może być praktyczną metodą zwiększenia produktywności przedsiębiorstw i dekoncentracji kapitału.

CZYM WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA NIE JEST?

Własność pracownicza:
NIE JEST tym samym co własność

w sprawiedliwy i równomierny sposób. Lokalna społeczność ma zapewnione sprawne usługi i dobrze wykonane produkty, gdyż pracownicy lepiej pracują w firmach będących ich własnością.

• **Przy wprowadzeniu reformy rolnej.** Przy zastosowaniu własności pracowniczej można utrzymać duże gospodarstwa rolne, przy równomiernych zyskach dla wszystkich pracujących.

• **Dla zachęcenia miejscowych inwestorów i zapewnienia społecznościom wpływu na gospodarkę.** Własność pracownicza oznacza utrzymanie udziałów w firmie w rękach ludzi znających daną społeczność i żyjących w niej. Własność pracownicza może też być skutecznie zastosowana jako droga wykupu firm z rąk odchodzących lub przechodzących na emeryturę właścicieli małych, prywatnych firm.

• **Dla przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych.** Zagraniczni i krajowi inwestorzy są przyciągani przez firmy pracownicze ze względu na ich stabilność oraz produktywność i ponieważ własność pracownicza zapewnia im prostą drogę sprzedaży własnych akcji w przyszłości. Pracownicy są bowiem potencjalnymi nabywcami udziałów w firmie. Inwestor zewnętrzny może w firmie, inwestując razem z pracownikami, przyczyniając się do jej wzrostu. Gdy zechce sprzedać swój kapitał, sprzeda go pracownikom.

• **Dla upowszechnienia własności, zwiększającego ekonomiczną stabilność i produktywność.** Przy szerokiej własności kapitału, dzięki osiąganym zyskom, zwiększa się siła

– określaniu celów firmy,
– rozwiązywaniu bieżących problemów,

– podejmowaniu decyzji,
– ogólnym zarządzaniu.

Pracownicy mogą być zaangażowani we wszystkich formach zarządzania – jak wynajdywać możliwe usprawnienia i jak podejmować decyzje. Aby uczestniczyć w zarządzaniu każdy musi mieć dostęp do niezbędnych informacji – każdy też musi zdawać sobie sprawę z własnej odpowiedzialności. Jakakolwiek metodę się przyjmie, badania wykazują, że gdy pracownicy oprócz udziału we własności mają udział w zarządzaniu, to wszyscy na tym korzystają – lokalne społeczności, firmy i oni sami.

W JAKICH SYTUACJACH WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA DZIAŁA NAJLEPIEJ?

Jedną z największych zalet własności pracowniczej jest możliwość dostosowania jej do różnych warunków. Własność pracownicza może być skutecznie zastosowana:

• **W każdym kraju.** Zarówno kraje uprzemysłowione, jak i rozwijające się uznały własność pracowniczą za pożyteczną. Własność pracownicza jest najbardziej rozprzestrzeniona w USA, została też z powodzeniem zastosowana m.in. w Egipcie, Gwatemali, Francji, Niemczech, Australii, Filipinach. Firmy w ZSRS oraz w Europie

• **W każdej dziedzinie gospodarki.** Własność pracownicza może być i jest stosowana w każdej dziedzinie gospodarki, tak w przemyśle, jak i w usługach, handlu i bankowości.

• **W firmie dowolnej wielkości.** W USA firmy z własnością pracowniczą zatrudniają od kilku do kilkuset tysięcy pracowników.

• **Przy pełnej lub częściowej własności pracownikami.** Przy zarządzaniu akcjonariatu pracowniczym pracownicy mogą być właścicielami całej firmy lub też dzielić jej własność z państwem lub osobami prywatnymi, tak w kraju, jak i za granicą. Zmiana udziału własności pracowniczej może być dokonywana w dowolny sposób. Np. z początku firmy mogą być w całości w rękach pracowników, a następnie część udziałów może być dokonywana przez państwo lub innych inwestorów z zewnątrz, później może zostać w całości wykupiona przez pracowników.

• **Pod różnymi postaciami.** Istnieje wiele sposobów wprowadzania własności pracowniczej, w zależności od sytuacji.

• **Dla osiągnięcia różnorodności.** Własność pracownicza może być skutecznie zastosowana w przemyśle, w rolnictwie i przy prywatyzacji państwowych, jako forma własności firmy w rękach miejscowych pracowników lub po prostu jako skuteczna i sprawdzona forma prowadzenia firmy. Gdzie można zastosować własność pracowniczą?

NARODOWA WŁASNOŚĆ PRACOWNICZA

jest prywatną

**NARODOWE CENTRUM
WŁASNOŚCI PRACOWNICZEJ
W USA**

**MIĘDZYNARODOWE
MOŻLIWOŚCI ROZWOJU
WŁASNOŚCI
PRACOWNICZEJ**

The National Center for Employee Ownership
For a Healthy and Just Economy...